

Спеціалізованій вченій раді
Д 44.887.01 Полтавської державної
аграрної академії

ВІДГУК

Офіційного опонента на дисертаційну роботу *Мельник Марії Іванівни*
«Формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в
сільському господарстві», представлену на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю
08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

1. Актуальність теми дослідження та її зв'язок з напрямками науково-дослідних робіт.

Тенденції сучасного розвитку сільськогосподарського виробництва в Україні пов'язані з недосконалістю економічного механізму використання інноваційно-інвестиційних ресурсів, техніки, технологій. Тому в умовах сьогодення, питання формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві має пріоритетне значення. Незважаючи на значний внесок вчених у вивчення визначеної проблематики, спектр багатьох питань потребує подальшого дослідження та вдосконалення з урахуванням законодавчих змін, сучасних економічних пріоритетів, регіональних особливостей та галузевої спрямованості. Сільське господарство є галуззю, в якій практично не можливо спрогнозувати або гарантувати певний кінцевий фінансовий результат інноваційно-інвестиційної діяльності. Але в той же час, інновації та інвестиції виступають найважливішим засобом забезпечення умов виходу сільськогосподарських підприємств на новий рівень розвитку, упровадження сучасних досягнень технічного прогресу, підвищення якісних показників господарської діяльності.

Дисертаційне дослідження Мельник Марії Іванівни стало спробою привернути увагу науковців, практиків до цієї проблеми, а також викласти своє бачення щодо розв'язання окреслених завдань, намагаючись доповнити та поглибити напрацювання вчених в площині формування інноваційно-

інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві в. Саме цим і зумовлюється актуальність дисертаційного дослідження Мельник Марії Іванівни.

Дисертаційне дослідження виконувалося в рамках науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету: «Формування механізму реалізації інтегрованого територіального управління в умовах переходу до сталого розвитку» (0117U006534) та «Науково-практичні засади формування екологічно орієнтованих венчурних фондів у аграрному виробництві (0116U006093)». В межах вказаних тем автором дана соціо-еколого-економічна оцінка інноваційних проектів аграрних підприємств, обґрунтована необхідність інноваційного енергозбереження, створення інноваційних фондів та екологоорієнтованих проектів для сільськогосподарських підприємств.

Крім того, Мельник Марія Іванівна у 2017 році на базі Варшавського університету природничих наук проводила науково-дослідну роботу за Грантовою програмою Національної комісії Польщі у справах ЮНЕСКО. В рамках цієї роботи автором розроблялись теоретичні, методичні та практичні рекомендації стосовно формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві з урахуванням закордонного досвіду.

2. Ступінь обґрунтованості й достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Аналіз дисертаційної роботи показав що, вона є системним дослідженням теоретичних, методичних та прикладних засад формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві, а наукові положення, висновки і рекомендації, отримані за результатами дисертаційного дослідження, є обґрунтованими та достовірними.

У результаті проведених досліджень М.І. Мельник вдалося досягти поставленої мети та вирішити обумовлені нею завдання.

Сформульовані М.І. Мельник наукові положення, висновки та рекомендації ґрунтуються на комплексному аналізі наукової літератури, а також на опрацюванні великого масиву емпіричного матеріалу. Матеріал викладено у відповідності до змісту роботи.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі і нормативні акти України, зокрема офіційні дані Міністерства аграрної політики і продовольства України, Міністерства економіки і торгівлі України, Державної служби статистики, монографії, публікації вітчизняних і зарубіжних дослідників, аналітико-логічні узагальнення і спостереження автора, інформаційні ресурси Інтернет.

Достовірність одержаних результатів підтверджується їх апробацією на багатьох міжнародних, всеукраїнських, вузівських науково-практичних конференціях, форумах, круглих столах тощо.

Вищевикладене дозволяє зробити висновок про всебічну обґрунтованість і достовірність, представлених у дисертаційній роботі наукових положень, висновків і рекомендацій, про високий науковий рівень та економічну грамотність дисертантки.

3. Новизна наукових результатів дисертаційної роботи.

Основний науковий результат дисертаційної роботи полягає у формуванні інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві.

До найважливіших наукових результатів дисертаційного дослідження Мельник М.І. можна віднести вперше визначену сутність поняття «інноваційно-інвестиційного захисту» визначати як сукупність елементів, що передають зміст, організацію та умови успішного функціонування економічного механізму збереження та ефективного використання інвестиційних ресурсів для інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств (стор. 178-179).

Особисто М.І. Мельник у роботі удосконалено науково-методичні підходи до створення та функціонування системи інноваційно-інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств, орієнтованої на полегшення доступу суб'єктів аграрного бізнесу до інвестиційних ресурсів інноваційної спрямованості задля підвищення їх конкурентоспроможності як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках (стор. 58-59).

Автором в роботі удосконалено методику оцінки рівня інвестиційно-інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств, яка на відміну від існуючих базується на врахуванні як абсолютних значень показників, що характеризують соціальні, екологічні та фінансово-економічні результати діяльності підприємств, а також динаміку їх стійкого розвитку з використанням програмного продукту RISE (стор. 85-88). Крім того удосконалено методичний підхід прогнозування інноваційно-інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств, який на відміну від існуючих, визначається за степеневою функцією збільшення чистого грошового потоку від щорічної дельти інвестування за рахунок створення і використання інноваційних фондів та бізнес-інкубаторів (стор. 145-149).

В роботі набуло подальшого обґрунтування створення та використання інноваційних фондів, спрямованих на підвищення конкурентних переваг та зниження інноваційно-інвестиційних загроз екологічно безпечного виробництва в сільськогосподарських підприємствах (стор. 145-149). Дістали подальшого розвитку напрями інноваційно-інвестиційного захисту сільськогосподарських підприємств на основі ідентифікації внутрішніх і зовнішніх загроз та врахування системи ризик-менеджменту при прийнятті управлінських рішень (стор. 172-177).

На увагу заслуговує і розвинута ідентифікація факторів, які перешкоджають інноваційно-інвестиційному розвитку сільськогосподарських підприємств, найсуттєвішими з яких є низький рівень взаємодії підприємств та наукової сфери, брак довгострокових інвестиційних ресурсів інноваційної спрямованості та недостатність державної підтримки, активізація яких може

бути досягнута створенням бізнес-інкубаторів й інноваційних фондів (стор. 155-162).

Наукова новизна сформульованих та обґрунтованих у дисертації основних положень, висновків і рекомендацій полягає в тому, що вони дозволяють вирішувати наукове завдання щодо формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві.

4. Зміст та завершеність дисертаційного дослідження.

Дисертаційна робота є логічним та завершеним науковим дослідженням, яке складається з вступу, трьох розділів, висновків і рекомендацій, списку використаних джерел та додатків. Значний обсяг дослідженого статистичного і науково-методичного матеріалу відображений у 56 таблицях, 32 рисунках і 5 додатках. Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано в 14 наукових працях загальним обсягом 5,59 д.а., з яких 3 статті у наукових фахових виданнях України, 4 статті у наукових фахових виданнях України, які входять до міжнародних наукометричних баз даних, тезах доповідей на багатьох міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях та інших наукових, науково-виробничих і методичних виданнях Сумського національного аграрного університету. Публікації повною мірою відображають основні результати дисертаційного дослідження. Перелік опублікованих праць за темою дисертації відображає зміст роботи.

У вступі автор досить аргументовано обґрунтовує актуальність теми, визначає мету, завдання та основні напрямки дослідження, а також подає наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, відомості щодо апробації результатів дослідження тощо.

Перший розділ **«Теоретико-методичні засади формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві»** (стор. 12-61) присвячений питанням, які розкривають сутність інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві, сучасний досвід формування інноваційно-інвестиційного розвитку

підприємств в сільському господарстві, види та методи формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві.

В другому розділі «**Оцінка формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві**» (стор. 62-152) проведений аналіз сучасного стану формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві, проведена оцінка рівня інноваційно-інвестиційної привабливості підприємств в сільському господарстві та здійснено спробу моделювання інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств в сільському господарстві з урахуванням регіональних особливостей та закордонного досвіду.

Третій розділ «**Напрямки формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві**» (стор. 153-200) містить ґрунтовний аналіз та напрямки удосконалення державної підтримки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві. Розглянуто та детально обґрунтовано формування системи ризик-менеджменту інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві та створення і реалізація інноваційних фондів та екологоорієнтованих проектів інвестиційного розвитку сільськогосподарських підприємств.

Дисертація завершується висновками і узагальненими пропозиціями, які мають наукове та практичне значення щодо формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві.

5. Значущість наукових положень, висновків і рекомендацій дослідження для науки і практики.

Викладені в дисертаційній роботі наукові результати, сформульовані висновки й розроблені рекомендації можуть бути використані в діяльності підприємств в сільському господарстві при розробці стратегій інноваційно-інвестиційного розвитку.

Основні положення дисертаційної роботи доведені до рівня методичних узагальнень і прикладного інструментарію, застосування яких дає можливість підвищити ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств в сільському господарстві.

Підтвердженням практичного значення одержаних результатів є їх використання у практичній діяльності підприємств, зокрема ТОВ «ЛЕВІТЕ» м. Суми – у часті створення та діяльності бізнес-інкубаторів (довідка №14/1 від 02.02.2018 р.), ТОВ АФ «Вереск-Агро» - у частині створення ефективної системи ризик-менеджменту (довідка №13 від 12.02.2018 р.) та ТОВ «СПГ «Сілва» - у частині важливості інноваційно-інвестиційного захисту підприємств в сільському господарстві (довідка №62 від 06.02.2018 р.) Білопільського району Сумської області, ТОВ «Агрофірма «Хоружівка» - у частині оцінки інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств (довідка №82 від 15.02.2018 р.), Недригайлівського району Сумської області, Департаментом агропромислового розвитку Сумської обласної державної адміністрації – у частині розвитку інноваційних фондів для забезпечення екологічно безпечного виробництва (довідка № 01-21/504 від 21.03.2018 р.) .

Основні результати теоретичного та методичного характеру використовуються у навчальному процесі Сумського національного аграрного університету при викладанні дисциплін «Інвестування», «Фінанси підприємств», «Фінанси, гроші та кредит», «Фінансовий менеджмент» для студентів факультету економіки та менеджменту напрямів підготовки 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», 071 «Облік і оподаткування», 073 «Менеджмент» Сумського національного аграрного університету для підготовки фахівців ОС «Бакалавр» (довідка № 885 від 20.03.2018 р.).

6. Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

Високо оцінюючи проведене дослідження слід зупинитися на дискусійних положеннях та зауваженнях.

1. У роботі автор подає авторське бачення поняття «інноваційно-інвестиційного захисту» як сукупність елементів, що передають зміст, організацію та умови успішного функціонування економічного механізму збереження та ефективного використання інвестиційних ресурсів для інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств (стор.36). Потребують уточнення які саме складові економічного механізму забезпечать ефективне використання інвестиційних ресурсів інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств.

2. На сторінці 68 дисертаційної роботи наведено алгоритм оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві. Доцільно було б використати запропонований алгоритм для оцінки сучасного становища інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств у другому розділі роботи.

3. У другому розділі роботи проведено групування підприємств (фермерських господарств) за методикою RISE (стор.94-103 та агрохолдингів Польщі і України (стор.110-150) для оцінки фінансового забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності, проте незрозуміло, які критерії покладено у основу проведених групувань і чи дає можливість дана вибірка говорити про підприємства в сільському господарстві в цілому.

4. Потребує уточнення та обґрунтування система показників, яка використана у розділі 2.3 (стор.136-153) для моделювання інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку підприємств в сільському господарстві з урахуванням регіональних особливостей, оскільки окрім суто фінансових потрібно було б врахувати і соціальну, екологічну, інфраструктурну складову.

5. Розглядаючи питання створення інноваційного бізнес-інкубатора у третьому розділі роботи (стор. 169-172), доцільно було б зупинитися на організаційно-правовій його формі, джерелах його фінансування, основних функціях та відмінностях від вже існуючих організаційних форм державної підтримки інновацій у сільськогосподарських підприємствах.

6. Велика увага в дисертаційній роботі приділена інноваційним фондам розвитку інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств в сільському господарстві (зокрема у розділі 3 стор. 196-199). Потребує розробки і подальшого уточнення система показників оцінки ефективності діяльності таких фондів, оскільки їх наявність не гарантує розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності підприємств.

Проте наведені зауваження та дискусійні положення не впливають на загальну позитивну оцінку Дисертаційної роботи Мельник М.І.

7. Загальні висновки.

Дисертаційна робота Мельник Марії Іванівни є самостійною науковою працею, яка може бути визнана як така, що містить наукову новизну, практичну цінність і спрямована на вирішення важливої науково-прикладної проблеми щодо ефективного формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві.

Оцінювання отриманих автором наукових результатів дають змогу зробити висновок, що дисертація «Формування інноваційно-інвестиційного розвитку підприємств в сільському господарстві» і автореферат за своїм змістом, теоретичним обґрунтуванням, новизною наукових результатів, ступенем впровадження у практичну діяльність відповідають вимогам п.п. 9, 11, 12, 13, 14 Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567 (зі змінами), а її автор – Мельник Марія Іванівна заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності).

Офіційний опонент:

доцента кафедри фінансів та економічної безпеки

Дніпропетровського національного університету

залізничного транспорту

імені академіка Всеволода Лазаряна

Особистий підпис
К.С. Хорішко

засвідчую
загального відділу Дніпропетровського
національного університету залізничного
транспорту імені академіка В.Лазаряна